

O STEREOTIPIH, PREDSDOKIH IN DISKRIMINACIJI

Kaj pomeni beseda stereotip? Oglejmo si sprva njen izvor. Beseda ima _____ izvor; sestavljena je iz dveh grških besed, in sicer iz besede stereos (gr. στερεός pomeni _ _ _ _ _) in typos (gr. τύπος pomeni _ _ _ _ _). Do besede natančno beseda stereotip pomeni trden vtis ali občutek o nekom ali nečem.

Razložimo sedaj besedno zvezo trden občutek. _____

Stereotipi so _____ o neki množici ljudi, ki nujno ne _____. Stereotip lahko predstavlja napačne ideje o družbeni skupini in o njenih pripadnikih. S stereotipi posplošujemo¹.

Naštejmo nekaj stereotipov o živalih.

Prašič: _____

Kaj je res? _____

Podgana: _____

Kaj je res? _____

Kaj si je najpomembneje zapomniti pri stereotipu? Stereotip je sodba o neki množici ljudi zaradi početja posameznikov, ki nujno _____ drži. Primer: V skupini A en smrdi, torej vsi v skupini A ...

Znani stereotipi o:

- Slovincih:
 - želimo si hiško z dovolj visoko ograjo in dobrim avtomobilom, ki mora biti nujno boljši od sosedovega;
 - prepričani smo, da nobena slaba lastnost ne velja za nas;
 - pretirano smo nagnjeni k redu in čistoči.
- Francozih:
 - Francozi jedo polže in žabe;
 - Francozi ne govorijo nobenega tujega jezika;
 - Francozi se zelo dobro poljubljajo.

¹ Beseda posploševanje pomeni, da če npr. en posameznik počne neko stvar, jo v naših mislih počenjajo vsi posamezniki tiste družbe. Primer: Slovenci smo zavistni. Čisto možno je, da nekdo v Sloveniji je nevoščljiv drugemu, a to še ne pomeni, da smo vsi. Posploševanje je nevarno, saj v isti koš namerno ali nenamerno mečemo vse ne glede na to, da takšni morda niso.

O STEREOTIPIH, PREDSDOKIH IN DISKRIMINACIJI

Razložimo še takole: stereotipi so pripisi, ki jih ljudje pripisujejo nekemu drugemu. Ko smo govorili o Francozih in Slovencih, smo govorili o _____ stereotipih. ZK-UK

Obkroži. Stereotip:

- a) zanemarija različnosti med ljudmi;
- b) pripisujemo ljudje drugim ljudem/bitjem;
- c) pripisuje slabe (in dobre) lastnosti neke družbe, ki nujno ne držijo;
- č) med ljudmi oblikuje prepad; ljudje se zaradi njih lahko sprejo.

Spregovorimo še o spolnih stereotipih.

Spolni stereotipi so p_____ značilnosti, ki jih moškim in ženskam pripisujemo na podlagi spola. Ali kakšnega poznaš?

Fantje _____. Dekleta _____.

V resničnem življenju **vsi** moški in **vse** ženske ne ustrezajo tem opisom, zato stereotipi _____.

Naštejmo še nekatere stereotipe:

Ženske so: nežne, čustvene, prijazne, občutljive, skrbne.

Moški so: pogumni, močni, vplivni, razumni.

Stereotipi vplivajo na naše:

- v _____, - m _____, - č _____.

Stereotipi določajo, kaj je:

- (ne)primerno in (ne)sprejemljivo za moške,
- (ne)primerno in (ne)sprejemljivo za ženske.

Zaradi njih lahko nekdo ne postane to, kar si želi, ampak to, kar od njega pričakujeta okolica ali družba.

Okolica pomeni _____.

Družba pomeni _____.

Primeri: fant se ne vpiše v srednjo šolo za kozmetiko, ker mu okolica sporoča, da *to pa res ni poklic za fanta*; dekle se po končani gimnaziji ne odloči za študij strojništva, ker *tam pa dekleta res nimajo mesta*.

Ali sta mišljenji v kurzivih² primerni? DA / NE

Pojasni. Ali te karakteristike veljajo za vse ženske in moške v družbi?

² Beseda kurziv označuje besede, ki so zapisane bolj poševno kot po navadi.

Ali veš, da poznamo dve vrsti spolov:

- Prvi je tako zvan **biološki** spol, ki označuje telesne značilnosti, po katerih se ljudje delimo na moške in ženske.
- Drugi je tako zvan **družbeni** spol, ki označuje lastnosti, ki jih **pripisujemo** pojmom moškosti in ženskosti. Drugače povedano, kako **naj bi** moški in ženske izgledali, kaj **naj bi** delali, kako **naj bi** se obnašali. Pripisujejo jim torej vloge.

Ali je **pripisovanje** vlog primerno? DA / NE Pojasni.

V svojo pojasnitev vključi besedo *posploševanje* in besedno zvezo *uničenje individualnosti*³.

Razložimo naslednje pojme v povezavi s spoloma.

ENAKOPRAVNOST – Pred čim smo vsi enaki? _____

Zakoni v Sloveniji dajejo enemu in drugemu spolu v večini enako veljavo. Ali je podobno tudi drugod?

Ali si vedel/-a?

- Nekatero državo ženskam ne dovolijo pridobitve potnih listov. Da jih pridobijo, potrebujejo dovoljenje svojega moža.
- Nekatero državo poročenim ženskam prepovedujejo izstop iz hiše, razen v posebnih primerih. Potrebujejo možovo dovoljenje.
- Ženske ponekod po svetu potrebujejo dovoljenje, da se lahko ločijo do svojega moža.
- Ponekod ženskam ni dovoljeno voliti.

Kakšna čustva te spreletijo ob zgoraj navedenih omejitvah?

Enakost pred zakonom pomeni uživanje enakih _____ tako za moške kot ženske.

ENAKOVREDNOST – oba spola imata enako _____.

Razlike in drugačnosti posameznikov/-c morajo biti v družbi sprejete _____.

ENAKOST:

Pojem enakosti se nanaša na enake možnosti in priložnosti za:

- razvoj osebnih _____;
- možnost _____ izbire izobrazbe, poklica, interesov.

Ob stereotipih moramo spregovoriti tudi o besedi **predsodek**. Po SSKJ beseda predsodek označuje **negativen** odnos do nekoga ali nečesa, čeprav poprej s tistim nismo imeli _____ . Nekoga torej pred-sodimo⁴.

Predsodek je podoben stereotipom, le da ob predsodkih nastopajo **še** močna negativna čustva (predvsem _____).

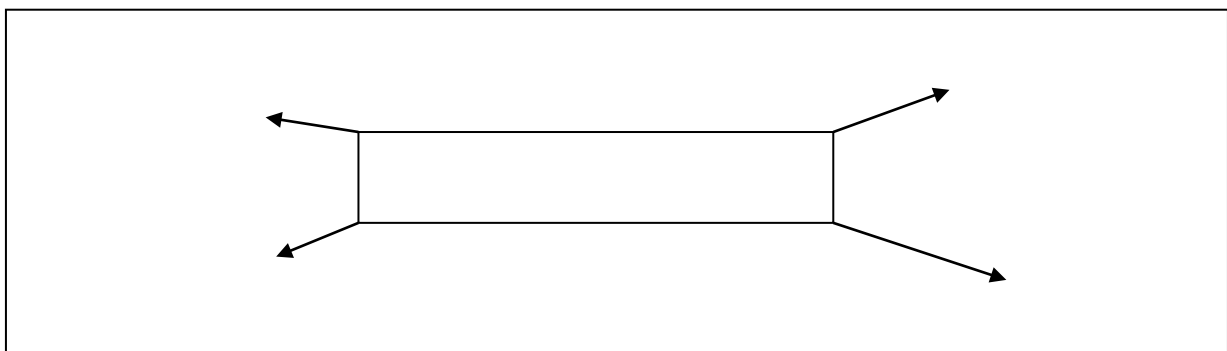
Poznamo več vrst predsodkov. Predsodki se lahko oprejo na telesne značilnosti, na primer:

- blondinke so neumne.
- moški z velikim trebuhom so leni.

Predsodki vodijo v omejevanje pravic, nasilje ali vojno. Če vodijo v omejevanje pravic, govorimo o diskriminaciji. Beseda diskriminacija izvira iz latinskega jezika *discriminare* in slednje do besede natančno pomeni *razlikovati med*.

V današnjem svetu ima torej beseda diskriminacija predvsem negativen pomen razlikovanja ljudi zaradi njihovih lastnosti ali _____. Če država sprejema zakone, ki eni skupini ljudi kratijo pravice, drugi pa dajejo več pravic, govorimo torej o diskriminaciji, saj ljudi med seboj _____ po veljavi.

Omejimo se na spolne predsodke, ki jih označujemo tudi z besedo seksizem. V nadaljevanju sledijo vprašanja v razmislek. Še prej pa zadnji videoposnetek. Zapisuj si ključne besede. Zapiši si še čustva, ki te spreletijo ob gledanju in poslušanju.

O STEREOTIPIH, PREDSDOKIH IN DISKRIMINACIJI

- Kaj počnejo ljudje, ki so zelo, zelo pametni? _____
Pravilen odgovor: _____
- Katerega spola so ljudje, ki so zelo, zelo pametni? _____
Pravilen odgovor: _____
- Katerega spola so ljudje, ki se zelo, zelo trudijo? _____
Pravilen odgovor: _____
- Kako teče ženska? _____ Kako kriči moški? _____
Pravilen odgovor: _____
- Kdo skrbi za otroke? _____
Pravilen odgovor: _____
- Kdo naj skrbi za otroka po ločitvi? _____
Pravilen odgovor: _____
- Kdo naj pospravi stanovanje? _____
Pravilen odgovor: _____

Še nekaj stereotipov.

- Moški, ki doma pomaga, je hlapec.
Pravilno razmišljanje: _____
- Prava ženska poskrbi za dom, otroke in moža.
Pravilno razmišljanje: _____
- Ženske so slabe voznice.
Pravilno razmišljanje: _____
- Ženske ne znajo brati zemljevidov.
Pravilno razmišljanje: _____
- Moški so rojeni vodje.
Pravilno razmišljanje: _____
- Deklice morajo biti pridne.
Pravilno razmišljanje: _____
- Fantom je lahko več dovoljeno.
Pravilno razmišljanje: _____
- Moški ne jočejo.
Pravilno razmišljanje: _____
- Nogomet je za fante.
Pravilno razmišljanje: _____
- Balet je za punce.
Pravilno razmišljanje: _____
- Fantje so bolj nasilni.
Pravilno razmišljanje: _____

O STEREOTIPIH, PREDSDOKIH IN DISKRIMINACIJI

- Punce so bolj občutljive.
Pravilno razmišljanje: _____
- Fantje so neustrašni.
Pravilno razmišljanje: _____
- Dekle mora znati kuhati, fant mora znati popraviti kolo.
Pravilno razmišljanje: _____
- Fantje ne smejo imeti dolgih las.
Pravilno razmišljanje: _____

Kje lahko naletimo ne stereotipe?

Kaj je odgovorno obnašanje? Razmisli.

Ko želimo stereotipno razmišljanje umakniti, se vprašamo, ali takšno mišljenje komu _____? Če je odgovor pritrdilen, gre za _____. Ali šale o blondinkah spadajo pod odgovorno obnašanje? Ali spadajo šale na račun drugih posameznikov pod odgovorno obnašanje?

Napiši spis.

- Sledi vodilu U-J-Z.
- Spis naj zajema snov tega učnega lista. Vnesi tisto, kar se ti zdi najpomembnejše znati.
- Razložiš lahko, na primer, pojme enakopravnost, enakost in enakovrednost.
- Dotakni se tudi pojmov predsodek, diskriminacija in stereotip.
- Vključi nekaj stereotipov, ki so razloženi na učnem listu. Vneseš lahko tudi svoje.
- Kaj pomeni, da se nekaj ne spodobi?
- Se delo tudi v družini deli po spolu, na primer oče hodi v službo, mama skrbi za družino?
- Ali lahko fantje plešejo balet in ali lahko punce igrajo nogomet? Pojasni.
- V čem smo si fantje in dekleta podobni, v čem različni?
- Kaj je narobe z naslednjo povedjo: »Meče kot punca.«
- Iz filmov vzemi nekaj povedi, ki imajo poseben pomen, in jih vključi v spis. Razloži jih.

Viri in literatura:

- Del besedila je povzet po videoposnetku, pridobljenem dne, 25. 3. 2018, ob 22.31 s spletne strani: <https://vimeo.com/14665512>.
- Del besedila je povzet po brošuri Aktivni.vsi – Smernice za odpravljanje stereotipov ter krepitev enakosti žensk in moških; brošura je bila pridobljena dne, 25. 3. 2018, ob 22.15 s spletne strani http://www.mdds.gov.si/fileadmin/mdds.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/enake_moznosti/AktivniVsiSmernice.pdf.
- Del besedila je povzet po spletni strani, pridobljeni dne, 25. 3. 2018, ob 22.30. Povezava: <https://www.theline.org.au/discussing-gender-stereotypes-classroom>.
- Del besedila je pridobljen s pomočjo jezikovnih slovarjev.